

PREOCUPĂRILE DELEGAȚIEI PERMANENTE A CONSILIULUI SUPERIOR AL APĂRĂRII ȚĂRII PRIVIND PROGRAMUL NAVAL MARITIM, PRODUCȚIA DE SUBSTANȚE CHIMICE ȘI DEZVOLTAREA REȚELEI DE CĂI FERATE (1930)

Constituția adoptată în 1923 prevedea, în Titlul V „Despre puterea armată”, la articolul 119, obligativitatea tuturor cetățenilor „fără deosebire de origine etnică, de limbă sau religie” de a face parte dintr-unul dintre „elementele puterii armate”, compusă din „armata activă cu cadrele ei permanente, rezerva ei și milițiile”. De un interes aparte, articolul 122 prevedea înființarea unui „Consiliu Superior al Apărării Țării, care se va îngriji, în mod permanent, de măsurile necesare pentru organizarea apărării naționale”.

Anul 1924 a fost marcat de apariția a două legi care au permis restructurarea organismului militar conform cerințelor noului stat, cu nevoi de apărare radical diferite față de 1916: *Legea organizării Consiliului Superior al Apărării Țării* din 13 martie și *Legea relativă la organizarea armatei* din 23 iunie.

Pentru prima dată apărea, astfel, conceptul de *Sistem Militar Național* constituit din organisme, organe și instituții de planificare și conducere statală și militară; forțele armate ale țării; formațiuni de pregătire a populației pentru apărare și mijloacele economice, administrative și teritoriale și de asigurare logistică. Din acesta făcea parte: Parlamentul, Guvernul, Ministerul de Război¹, Ministerul de Interne, Ministerul de Externe, Ministerul de Finanțe, Ministerul Aerului și Ministerul Marinei².

* Comisia Română de Istorie Militară, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”

** Arhivele Militare Naționale Române

¹ Ministerul de Război a fost înființat în anul 1862 și a purtat această denumire până în 1929. Ulterior a mai purtat alte denumiri, după cum urmează: Ministerul Armatei (1929-1932), Ministerul Apărării Naționale (1932-1943), Ministerul de Război (1943-1947), Ministerul Apărării Naționale (1947-1950), Ministerul Forțelor Armate (1950-1972), Ministerul Apărării Naționale (1972-2006), Ministerul Apărării (2006-2008) și, din 2008 până în prezent, Ministerul Apărării Naționale.

² Ministerul Aerului și Marinei a fost înființat în baza Decretului Regal nr. 2620 din 13 noiembrie 1936 (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 266 din 14 noiembrie 1936), prin

Forțele armate erau alcătuite din: armata activă, rezervele acesteia și milițiile, structuri de pregătire pentru apărare a tineretului (premilităria, arcășia, cercetășia, planorismul, zborul cu motorul, radioamatorismul etc.), precum și pregătirea populației pentru protecția antichimică în cazul atacurilor aeriene.

Ministerul de Război răspundea de pregătirea militară și administrativă a întregii armate, fiind ajutat de Consiliul Superior al Armatei³, Marele Stat Major, trei inspectorate de armată, direcții și servicii.

Regele era comandantul suprem al Armatei în timp de război, putând delega la comandă un general. Intrarea în război se făcea prin decret regal sancționat de corpurile legiuitoare.

În *Regulament*, Consiliul Superior al Apărării Țării stabilea linia generală politico-militară a apărării naționale prin: studierea și emiterea de hotărâri referitoare la problemele apărării naționale; coordonarea eforturilor prin menținerea „echilibrului tuturor nevoilor țării, dând oștirii puterea militară voită”; coordonarea activității ministerelor cu responsabilități în domeniul apărării naționale, precum și prin studierea în timp de pace a tuturor problemelor referitoare la apărare și prin identificarea mijloacelor pentru asigurarea lor.

Consiliul Superior al Apărării Țării era alcătuit din: *președinte* - președintele Consiliului de Miniștri și *membrii* - principele moștenitor, la majorat, miniștrii de Război, de Interne, Externe, Industriei și Comerțului, Comunicațiilor, Lucrărilor Publice, Agriculturii, Sănătății, Finanțe și președintele Consiliului Superior al Oștirii (cu vot consultativ). Cei doisprezece membri ai Consiliului erau și membri ai guvernului, determinând o suprapunere aproape perfectă cu acesta.

De remarcat este prevederea art. 1 din lege, care preciza că „încheierile Consiliului Superior al Apărării Țării sunt obligatorii și angajează răspunderea ministrului respectiv, după confirmarea Consiliului de Miniștri”, demonstrând astfel poziția sa de subordonare față de Guvern.

Potrivit art. 3 din legea de organizare, Consiliul Superior al Apărării Țării se întrunea, obligatoriu, de cel puțin două ori pe an, în lunile martie și septembrie. Regele putea convoca Consiliul ori de câte ori aprecia ca necesar, conducând lucrările ședinței respective. În acest caz, legea nu specifică ce se întâmplă cu președintele Consiliului de Miniștri. Din

contopirea Subsecretariatului de Stat al Aerului cu Inspectoratul General al Marinei, de la 13 februarie 1937.

³ Consiliul Superior al Armatei, înființat în iunie 1919, răspundea de organizarea, pregătirea de luptă și conducerea nemijlocită a organismului militar.

studiul prevederilor actelor normative invocate se deduce că acesta era prezent la lucrările Consiliului, fără să exercite președinția acestuia.

Ordinea de zi a ședințelor era, de regulă, următoarea: citirea procesului-verbal al ședinței precedente și semnarea acestuia; dezbateră problemelor ordinea de zi și întocmirea rezumatului ședinței.

La lucrări era necesară prezența tuturor membrilor, iar în cazuri excepționale, a 2/3 dintre aceștia. Hotărârile se adoptau prin vot verbal, în ordinea indicată de președinte, cu majoritate de voturi.

Dezbateră unei probleme se făcea după următorul procedeu: „a) citirea chestiunii care face obiectul dezbaterii, în total sau pe părți, de către secretarul consiliului; b) discuția membrilor, pe rând, în ordinea cererii și acordării cuvântului, alternând cei care vorbesc pentru, cu cei care vorbesc contra; c) închiderea discuției, rezumarea chestiunii de către președinte și votarea”.

Hotărârile deveneau obligatorii pentru ministerul respectiv, după sancționarea lor de Consiliul de Miniștri.

Pe lângă Consiliul Superior al Apărării Țării funcționa, permanent, *Delegația* miniștrilor departamentelor interesate pentru satisfacerea nevoilor armatei, componența acesteia fiind hotărâtă de Consiliul de Miniștri. Scopul acesteia era de a realiza o legătură eficientă și rapidă între Ministerul de Război și celelalte ministere cu responsabilități în pregătirea națiunii și teritoriului pentru război. Din păcate, această comisie interministerială a funcționat sporadic, neîndeplinindu-și scopul pentru care a fost creată (de exemplu, în 1924 s-a întrunit de patru ori și o dată în 1934).

O ședință a Delegației Permanente a Consiliului Superior al Apărării Țării a avut loc pe 19 decembrie 1930, la sediul Marelui Stat Major, sub președinția Regelui Carol al II-lea. La dezbateri au participat Principele Nicolae, Gheorghe G. Mironescu⁴ - primul-ministru, Mihai Popovici⁵ -

⁴ *Gheorghe Mironescu* (1874-1949) - membru al Partidului Național Țărănesc, absolvent al Facultății de Drept din București (1894) și al Facultății de Litere și Filozofie din București (1895), doctor în drept (Paris, 1898), procuror la Tribunalul Ilfov (1900), avocat al statului (1900-1901), profesor la Facultatea de Drept din București (1903-1938), membru de onoare al Academiei Române (1938), ministru al Instrucțiunii (1921-1922), al Afacerilor Străine (1928-1931), al Finanțelor (iunie-octombrie 1932), al Internelor (14 ianuarie-9 noiembrie 1933) și președinte al Consiliului de Miniștri (7-12 iunie 1930 și 10 octombrie 1930-17 aprilie 1931).

⁵ *Mihai Popovici* (1879-1966) - membru al Partidului Național Țărănesc; ministru al Lucrărilor Publice (1 decembrie 1919-13 martie 1920), al Finanțelor (6-20 ianuarie 1927, 10 noiembrie 1928-14 octombrie 1929, 13 iunie-8 octombrie 1930, 10 octombrie 1930-14 aprilie 1931), al Internelor (7-8 iunie 1930) și al Justiției (20 octombrie 1931-12

ministrul de Finanțe, Ion Mihalache - ministrul de Interne, Virgil Madgearu - ministrul Agriculturii și Domeniilor, Mihail Manoilescu - ministrul Industriei și Comerțului, Ion Răducanu - ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, general Nicolae Condeescu⁶ - ministrul Armatei, generalul Nicolae Samsonovici⁷ - șeful Marelui Stat Major, generalul Alexandru Gorski - inspectorul general al Aeronauticii, generalul Ion Papană - inspectorul General Tehnic, generalul Ioan Schmidt - directorul gazelor și viceamiralul Vasile Scodrea⁸ - inspectorul general al Marinei. Ordinea de zi a cuprins „1. Programul naval maritim⁹; 2. Înzestrarea armatei cu mijloacele necesare apărării și atacului chimic; 3. Planul de dezvoltare al rețelei de C.F.”¹⁰.

Prezentăm, în continuare, procesul-verbal întocmit cu acest prilej, evidențiat ca având nr. 8, de interes deosebit fiind Programul Naval, Baza Navală, Canalul Dunăre-Marea Neagră, șantierele navale și Flota Comercială.

ianuarie 1933, 14 ianuarie-9 noiembrie 1933).

⁶ Nicolae Condeescu (1876-1936), absolvent al Școlii Militare de Infanterie (1896) și al Școlii Superioare de Război (1905); membru de onoare al Academiei Române și membru fondator al Academiei de Științe din România; a participat la cel de-al Doilea Război Balcanic și la Primul Război Mondial în funcțiile de comandant al Regimentului 21 Infanterie și șef al Secției Informații a Marelui Cartier General; adjutant al principelui moștenitor Carol (1919), șef al Casei Militare Regale (1928-1930); ministru de Război (14 aprilie-6 iunie 1930, 7-12 iunie 1930, 13 iunie -9 octombrie 1930 și 10 octombrie 1930-17 aprilie 1931).

⁷ Nicolae Samsonovici (decedat 1950, Sighet, jud. Maramureș) - general; șef al Marelui Stat Major (1927-1932 și 1934-1937) și ministru al Apărării Naționale (1932-1933).

⁸ Vasile Scodrea (1873-1934) - absolvent al Academiei Navale din Livorno (1898), director de studii și profesor la Școala de Marină din Constanța (1898-1899), director al Diviziei de Mare (1909) și comandant al bricului „Mircea”, în timpul Primului Război Mondial comandant Flotila de Operațiuni, șef de stat-major la Comandamentul Marinei (1919), comandant al Diviziei de Mare (1921), comandant al Marinei Militare Române (1925-1934).

⁹ Vezi, pe larg, Luminița Giurgiu, *Noi informații cu privire la programul naval interbelic aprobat de Consiliul Superior al Apărării Țării*, în *Studii de Istorie II*, vol. II, Editura Istros, Brăila, 2013/ editori Constantin Bușe, Ionel Căndea/, p. 501-508; *Consiliul Superior al Apărării Țării și politica navală din perioada interbelică* în „Anuarul Muzeului Marinei Române”, tom XII, 2009, Editura Muzeului Marinei Române, Constanța, p. 155-161.

¹⁰ Arhivele Militare Române, Fond Marele Stat Major – Secretariatul Consiliului Superior al Apărării Țării, dos. crt. 6/1930, f. 13-27.

Menționez că documentul a fost adnotat de generalul Ion Antonescu¹¹, în calitate sa de șef al Marelui Stat Major: „19.II.1934. Nu a avut niciun efect practic”.

*

„Regele dă cuvântul ministrului Armatei.

Ministrul Armatei anunță chestiunile ce se vor discuta, urmând ca, după discutarea lor, guvernul să avizeze asupra mijloacelor de realizare.

Viceamiralul Scodrea expune Programul Naval Maritim. Arată că a dispune de o forță maritimă este o necesitate de ordin politic și militar.

Prin forță maritimă înțelege atât marina comercială, care e chemată să transporte bogățiile până în cele mai depărtate porturi, cât și marina de război, care protejează pe cea dintâi.

În caz de război, pe lângă protejarea liniilor proprii de comunicații, marina noastră de război va mai avea de îndeplinit următoarele misiuni: atacul liniilor inamice de comunicații; apărarea litoralului nostru maritim; împiedicarea transporturilor de trupe și armament din Rusia în Bulgaria.

Starea în care se găsește azi marina noastră nu ne permite îndeplinirea misiunilor de mai sus, deoarece flota sovietică din Marea Neagră ne este mult superioară și niciodată nu o vom putea întrece, decât numai în cazul când vom avea sprijinul unei flote mari aliate, lucru ce este posibil în urma internaționalizării Strâmtoarelor prin Tratatul de la Lausanne.

În situația actuală, singură, Anglia ne poate sprijini cu un număr mare de vase, rămânând ca vasele mici să le completăm noi.

Pentru adăpostirea, aprovizionarea și eventualele reparații necesare flotei este nevoie a se construi o Bază Navală. În privința alegerii locului acestei baze s-a cerut avizul unui expert englez și unui expert francez. Ambii au fost de părere că locul cel mai nimerit este Lacul Tașaul.

Expertul englez a mai propus și construirea unui canal de legătură între Dunăre și Marea Neagră; acest canal prezintă avantajul că scurtează drumul între Europa Centrală și Marea Neagră cu 400 km și ne dă independența față de Comisia Europeană de la Gurile Dunării.

Expertul francez nu împărtășește părerea construirii acestui canal din următoarele motive: implică cheltuieli mari; e greu de realizat din punct de vedere tehnic; ruinează porturile Galați și Brăila.

Ținând seama de considerentele de mai sus, precum și de faptul că submarinele și hidroaviația sunt niște auxiliare ale vaselor de suprafață, inspectorul general al marinei a întocmit un Program Naval, care, în afară de materialul existent și hidroaviație, cuprinde următoarele: 4 crucișătoare; 12

¹¹ Generalul Ion Antonescu a fost șeful Marelui Stat Major între 1 decembrie 1933 și 11 decembrie 1934.

distrugătoare; 6 submarine; 12 nave antisubmarine; 7 vedete pentru Dunăre; 1 bază navală; materialul de apărare a coastei și munițiile din anexa nr. 1.

Diferența dintre acest program și cel întocmit în 1924 este că, din cauza progreselor făcute de hidroavionul torpilor, s-a redus numărul submarinelor de la 18 la 6 și s-a renunțat complet la cele 12 vedete torpiloare de mare.

În vederea realizării lui, Programul Naval a fost împărțit în mai multe etape, din care prima pe 9 ani cuprinde: 3 crucișătoare; 10 distrugătoare; 6 submarine; 12 nave antisubmarine; 1 bază navală; materialul de apărare a coastei și munițiile din anexa nr. 1.

La rândul său Programul Naval pe 9 ani a fost împărțit și el în 3 tranșe, fiecare pe 3 ani.

Prima tranșă conține mijloacele strict necesare pentru apărarea litoralului maritim și începerea construcției Bazei Navale, care va fi gata după terminarea tranșei a 2-a.

Viceamiralul Scodrea termină expunerea sa, rugând Consiliul să aprobe Programul Naval propus și să se treacă cât mai repede la realizarea lui, pentru a nu fi surprinși de un eventual război.

Ministrul Armatei propune ca generalul Schmidt să rezume informațiile ce le are asupra înarmărilor chimice ale diferitelor state și în special a vecinilor noștri.

Generalul Schmidt arată că toate statele au luat măsuri pentru înarmarea chimică. Astfel:

Rusia poate fabrica: clor – 100 t/zilnic; iperită – 50 t/zilnic; fosgen – 50 t/zilnic; cloropricrină – 30 t/zilnic; arsine pot obține actualmente numai cu mari greutăți, până când zăcămintele din Urali vor fi lucrate. Dispune însă de o mare cantitate de alte substanțe, care înlocuiesc arsinele; fumigene – în cantități mari.

Franța poate fabrica: clor – 50 t/zilnic; levisită – 30/t zilnic; fosgen – 20 t/zilnic; iperită – nu sunt date precise.

Anglia: nu sunt informații precise până în prezent.

Statele Unite ale Americii: au un program foarte bogat.

Polonia: suferă de lipsa materiilor prime. Dispune însă de clor, fosgen, cloropricrină, levisită (în cantitate mică) și de mult clark.

Iugoslavia dispune de: clor – 10 t/zilnic; iperită – 2 t/zilnic; adamsită – 1 t/zilnic; fosfor – 250 kg; fosgen – foarte mult:

Italia: are o practică foarte dezvoltată în cheștiile chimice. Producția sa cuprinde: clor, fosgen, adamsită, fumigene – în mare cantitate și iperită – producție mijlocie.

Spania dispune de: clor – 20-25 t/zilnic; fosgen – 11/2 t/zilnic; iperită – 1 t/zilnic; iritante – 1 t/zilnic.

Ungaria dispune de: clor, iperită, fosgen – în cantități mari.

Germania: industria acestei țări poate pune la dispoziție cca. 90 t/zilnic de produse chimice.

Ministrul Armatei completează informațiile relative la Germania, arătând că această țară dispune acum de 70 fabrici care pot produce gaze de luptă.

Generalul Papană, inspectorul general Tehnic, arată următoarele:

Rusia a semnat o convenție că nu va face uz de gaze, însă face pregătiri în stil mare pentru a le întrebuința. În ceea ce ne privește pe noi este nevoie să dispunem atât de mijloace de apărare, cât și de mijloace de atac.

Mijloacele de apărare: trebuie să dispunem de măști atât pentru armată, cât și pentru o parte din populația civilă. Azi nu avem nimic.

Mijloacele de atac: trebuie create 9 batalioane speciale de gaze.

Gazele de luptă: trebuie create fabrici pentru producerea lor.

Cantitatea necesară pentru încărcarea munițiilor toxice (25% din totalul necesar unui an de război), precum și pentru atacul chimic este: fosgen – 4 000 t/anual; iperită – 1 200 t/anual; arsine – 800 t/anual; arbanită – 7 000 t/anual; clorhidrină sulfurică cu trioxid de sulf – 7 000 t/anual.

Pentru toate nevoile arătate ar trebui o sumă de cca. 20 miliarde lei (inclusiv pentru populația civilă).

S-a prevăzut însă o primă etapă de 5 ani, în care să se realizeze programul arătat la Tabelul nr. V din rezumatul Memoriului Inspectoratului General Tehnic (anexa nr. 2). Costul acestor materiale, de primă urgență, ar fi de cca. 34 miliarde lei.

O altă mare nevoie a armatei noastre este și crearea instalațiilor și fabricilor pentru explozivi și pulberi.

Este absolut nevoie a se crea:

o fabrică pentru acidul azotic, fără de care nu se pot avea nici pulberi, nici explozivi. Debitul necesar este de cca. 7 800 t/anual și ar putea fi asigurat de Fabrica de la Dicio-Sânmartin;

mărirea producției Fabricii de pulberi la 2 700 t/anual;

o instalație pentru amonal (care poate înlocui trotilul în timp de război) cu un debit de 6 100 t/anual;

o instalație pentru tolueu pe lângă Rafinăria Steaua Română cu un debit 1 500 t/anual;

Realizarea celor de mai sus se poate face cu suma de cca. 200 milioane lei.

Fabrica de trotil care se poate crea printr-un aranjament cu Fabrica de explozivi din Făgăraș.

În rezumat trebuie luate măsuri pentru a se rezolva următoarele probleme de interes primordial: 1) măștile; 2) fabricile de gaze; 3) fabricile de acid azotic; 4) fabrica de trotil.

Ministrul armatei arată că avem o ofertă din partea Fabricilor Stoltzenberg, prin care se propune a se face instalații pentru producerea substanțelor volatile, vezicante, lacrimogene și fumigene, precum și instalațiile necesare pentru încărcare. Oferta urmează a fi studiată.

Starea de inferioritate în care ne găsim față de inamicii noștri probabili ne impune să pășim grabnic la înzestrarea armatei nu numai cu material chimic, dar cu toate materialele unui război modern.

Urgența înzestrării armatei mai este reclamată și de concluziile la care a ajuns Comisia Pregătitoare a Conferinței de Dezarmare de la Geneva.

Generalul Samsonovici, șeful M.St.M. (Marelui Stat Major – n.n.), citește concluziile raportului generalului Dumitrescu Toma, delegatul nostru militar în comisia de mai sus.

Dl. Popovici, ministrul de Finanțe, spune: să se facă programul, iar noi să găsim mijloacele pentru înfăptuire.

Regele: programul este stabilit.

Ministrul de Finanțe: trebuie să avem curajul să tragem o poliță asupra viitorului; să facem împrumuturi și să cercetăm toate ofertele ce ni se fac, de exemplu, oferta Skoda.

Regele: ne vin oferte și din Germania.

Principele Nicolae arată că străinii își camuflează toate fabricile militare. A vizitat Fabrica Steyr, care, după cum i s-a spus, fabrică arme de vânătoare, dar nu a găsit o singură armă de acest fel. Este de părere ca cele mai multe nevoi să fie camuflate, punându-le pe seama întreprinderilor comerciale particulare; numai tunurile nu se pot camufla.

Dl. Madgearu, ministrul Agriculturii și Domeniilor, spune că satisfacerea nevoilor este în funcție de balanța plăților. Noi am ajuns la o anuitate, pe care deocamdată nu o putem depăși. Orice împrumut este legat de o anuitate, care constituie o îngreunare a balanței plăților. Am avut un plan de 5 ani, căruia i s-a dat satisfacție completă; dacă planul trebuie completat pe 10 ani, vom face și acest lucru, dar crede că deocamdată nu este pericol din partea Rusiei. Planul nostru de înzestrare trebuie revizuit și încadrat în Planul de organizare al bogățiilor țării, ceea ce nu se poate fără camuflări. Să creăm industrii, subvenționându-le pentru a le avea la război.

Regele întreabă: care sunt posibilitățile și care sunt previziunile industriei din țară? Odată stabilite, putem trece la examinarea problemei.

Dl. Manoilescu, ministrul Industriei, arată că în chestiunea industriei de război deosebim: industria metalurgică și industria chimică.

În ceea ce privește industria metalurgică sunt cunoscute încercările făcute cu Societatea Copșa-Cugir. Reamintește chestiunea mașinilor care stau pe chei la Constanța. S-a lucrat cu mijloace mici. Ne găsim acum în fața ofertei Skoda; înainte de o accepta trebuie să stabilim:

Ce devin Reșița și Hunedoara?

Cum le specializăm?

Unde cazăm industria metalurgică?

Și numai după aceea să încadrăm această forță în Planul de raționalizare a industriei. Casa Skoda, pentru suma de 14 miliarde lei, ne oferă confecționarea armamentului de care avem nevoie, în condițiile următoare:

armamentul să fie fabricat timp de 15 ani, atât la Uzinele Skoda din Cehoslovacia, cât și la uzinele pe care se obligă să le construiască la noi în țară;

materialele ce vor fi fabricate în țară costă cca. 6,5 miliarde lei, în care sumă intră și costul instalațiilor;

prețul de fabricație pentru materialele fabricate în țară va fi cu 40% mai scump decât pentru cele fabricate în Cehoslovacia, Casa Skoda urmărind prin aceasta să-și amortizeze instalațiile făcute;

timp de 8 ani, fabrica din țară va lucra cu personal cehoslovac, iar după 15 ani cu personal român; în timpul 8-15 ani va lucra cu personal amestecat, conducerea având-o cehoslovacii.

Această ofertă are avantajul că ne pregătește independența față de străinătate, dar la început va fi foarte greu de a păstra secretul fabricațiilor din cauza personalului străin. Ministerul Industriei a efectuat un studiu amănunțit asupra acestei oferte în vederea raționalizării industriei metalurgice, studiu pe care îl va comunica Ministerului de Război.

Trecând la Canalul de legătură Dunăre-Marea Neagră arată că această chestiune este în studiu de foarte multă vreme, dar până acum nu s-a făcut niciun progres. Trebuie să separăm chestiunea civilă de cea militară și să începem lucrul.

Regele este de părere ca problema să fie rezolvată sub forma civilă.

Dl. Manoilescu cere să se facă studii precise. Să se studieze traficul și să se vadă cu cât s-ar ieftini navalul. Dacă chestiunea nu prezintă niciun inconvenient din punctul de vedere al apărării naționale, problema poate fi pusă numai din punct de vedere economic.

O altă chestiune care ne interesează este aceea a flotei comerciale. În această privință, din motive de ordin economic (criza generală), crede că n-ar fi bine să comandăm vase comerciale.

Principele Nicolae: de ce să nu facem șantiere la noi? Germanii sunt dispuși să ne aducă șantiere. Trebuie să avem industrii pe toate țărmurile.

Regele: existența unei flote comerciale este o necesitate politică. Eu am călătorit toată lumea și știu ce înseamnă să vezi pavilionul național într-un port străin.

Dl. Madgearu spune: toate statele din lume au legături pe apă. Este bine deci ca și noi să avem asemenea legături. Modul cum s-a făcut la noi este însă defectuos; în loc de a da subvenții diferitelor societăți particulare, statul a luat această sarcină asupra sa. Din această cauză deficitele rezultate sunt mai mari decât subvențiile ce s-ar fi acordat societăților. Se impune deci crearea de societăți pe care să le subvenționăm.

Dl. Răducanu arată că problema înarmării, care este o necesitate națională, nu are posibilități de realizare prin puterile noastre; nu se găsesc capitaluri care să finanțeze industria națională. Dar chestiunea are și o latură politică care trebuie examinată cu Ministerul de Externe.

DI. Mihalache: Problema de care ne ocupăm acum este Programul minimal al Marinei și în special Baza Navală, pentru care se propune Lacul Tașaul. Până acum nu s-a dat un răspuns în această privință; el trebuie grăbit. Din punct de vedere economic urgența se impune cu o forță la care n-ar mai trebui să ne opunem.

Din inspecțiile și cercetările făcute, a constatat că, în bună parte, criza prin care trece comerțul cu cereale se datorează și costului ridicat al transporturilor pe C.F.R.; în consecință construirea Canalului Cernavodă-Constanța ar ușura mult problema transporturilor. Apele Dunării trebuie considerate de preferință ca surse de transport, nu ca surse de irigație.

Pentru ca guvernul să-și dea cu părerea asupra problemei înarmărilor ar trebui să avem rapoarte documentate și asupra aviației și gazelor de luptă.

Soluția atinsă de ministrul Răducanu are mare importanță. Înarmarea noastră cu întreg utilajul ar fi greu de obținut prin propriile puteri, chiar dacă economic ar fi bine îndrumată.

Este de văzut dacă diplomația noastră a dat tot ce se aștepta de la ea.

Față de Rusia, Anglia este tot atât de interesată ca și România. Amiralul Henderson nu este numai o părere tehnică, ea are și o latură politică; el ar vrea să ne vadă cât mai tari. Nu trebuie deci pierdut momentul și să analizăm ofertele ce ni le face. Să cultivăm acest interes al Angliei.

Regele: președintele Consiliului de Miniștri și ministru de Externe are cuvântul în această chestiune. Spre a ne putea apăra la mare, trebuie să ne aliem cu cineva și noi trebuie să hotărâm cine este acel cineva.

Primul-ministru Mironescu: problema trebuie pusă pe teren practic. Avem alianțe cu Franța și Italia. Pe care nu ne gândim să le părăsim. Acestea nu ne pot ajuta. Singură Anglia - care este cea mai mare putere maritimă - ne-ar putea ajuta.

În Anglia sunt 3 factori principali:

Amiralitatea

Banca Angliei și

War Office.

Amiralitatea pare dispusă să ne ajute (să intervină spre a ni se deschide credite pe termene lungi). Are nevoie deci de Banca Angliei, care, după ultimele informații, se pare că face oarece dificultăți. War Office, în general, se opune la angajarea creditelor în afară (în țară sunt șomeri cărora trebuie să li se dea de lucru). Deocamdată nu se poate spune precis că Anglia ne-ar putea ajuta.

În rezumat:

1) Programul înarmărilor trebuie încadrat în Programul general economic; să dăm asupra economiei generale ceea ce trebuie armatei;

2) să ne pregătim industria așa ca să se poată transforma;

3) chestiunea plăților, din cauza anuităților, este grea;

4) nicio dificultate de ordin tehnic nu se opune la construirea Bazei Navale;

5) Programul înarmărilor trebuie revizuit pentru a-l pune de acord cu Planul economic și cu concluziile Comisiei Pregătitoare a Conferinței Dezarmării. Chestiunea dezarmării durează de foarte mult timp și crede că nici anul viitor nu se va putea lua o hotărâre. Totuși, nu trebuie să mai întârziem cu stabilirea programului de lucru.

În toate statele ministerele civile au luat asupra lor o bună parte din chestiunile referitoare la apărarea țării; la noi s-a făcut prea puțin în această privință (numai grănicerii și jandarmii).

Ministrul armatei: Marina noastră are nevoie de un program minimal. Este cazul să profităm de buna dispoziție a englezilor. Programul minimal cere anumite mijloace care se pot realiza în 3 ani. Insistă să se autorizeze achiziționarea lor.

Generalul Gorski, inspectorul general al Aeronauticii, arată necesitatea hidroaviației și mijloacelor A.A. (antiaeriene - n.n.) ca măsuri de apărare contra atacurilor aeriene inamice. Baza navală, hidroaviația și mijloacele A.A. fac un tot inseparabil.

Arată dificultățile ce se întâmplă cu Societatea I.A.R. și imposibilitatea de a ne procura material indigen, din cauză că nu avem capitalul necesar.

Pentru găsirea mijloacelor propune înființarea unui „timbru al aviației”, cum s-a făcut în Turcia, Ungaria și Bulgaria.

Miniștrii Manoilescu și Madgearu se opun pe motivul că este imposibil a se înființa impozite noi pentru anumite trebuințe.

Regele dă cuvântul generalului Samsonovici, șeful M.St.M., să expună Planul de dezvoltare al rețelei de C.F.R.

Generalul Samsonovici arată că acest plan constă din 2 categorii de lucrări:

Lucrări mici, relativ ieftine (halte intermediare, linii de garaj, consolidări de poduri, instalații de alimentare cu apă etc.), care odată realizate ne procură avantaje mari, scurtând durata concentrării armatelor cu 20-50%;

Lucrări mari (construcții, dublări și refaceri de linii) în scopul de a scurta durata de concentrare și mai ales de a ușura transporturile de pe un front pe altul.

Trecând la executarea acestui plan arată că el datează din 1924 și, deși s-a început o parte din lucrările din categoria a 2-a, până în prezent niciuna n-a fost terminată.

Pe anul 1930 s-au alocat sume pentru construcții de linii de o importanță secundară (ex. linia Chișinău-Sahaidac), în loc să se alocă pentru liniile, care din punct de vedere strategic, au o importanță mult mai mare.

În ordinea de urgență acestea sunt:

construcția liniei Ilva Mică-Vatra Dornei;

dublarea liniei Siretului;

dublarea liniei Copșa Mică-Teiuș-Apahida;

consolidarea liniilor Apahida-Ilva Mică și Dărmănești-Vatra Dornei.

Ministrul Madgearu spune că s-au dat bani numai pentru lucrările care necesitau sume mici și se puteau termina.

Ministrul Manoilescu arată că Planul lucrărilor întocmite de expertul francez Leverve trebuie revăzut (s-au cheltuit 200 milioane lei numai pentru o uzină). Trebuie făcut un demers diplomatic arătând că experții francezi frânează apărarea noastră națională.

Ministrul Popovici insistă ca lucrările de interes național să fie făcute cu orice preț. Ne-am obișnuit să dăm prea mare importanță experților străini.

Regele conchide că, din lucrările mari, trebuie neapărat să se realizeze:
 construcția liniei Ilva Mică-Vatra Dornei;
 dublarea liniei Siretului;
 dublarea liniei Copșa Mică-Teiuș-Apahida.

*

ANEXA NR. 1

PROGRAMUL NAVAL

propus de Inspectoratul General al Marinei în urma sporirii flotei
 sovietice și a vizitei amiralului Henderson

Denumirea materialelor	Programul naval	
	Pe 20 ani	Pe 10 ani
A. FORȚE NAVALE		
Crucișătoare	4	3
Distrugătoare	12	10
Submarine torpiloare	4	4
Submarine miniere	2	2
Nave antisubmarine	12	12
Vedete (pentru Dunăre)	7	-
B. APĂRAREA COASTEI		
Baterii 305 mm	1	1
Baterii 152 mm	3	3
Baterii 210 mm	2	1
Baterii 90 mm A.A.	2	2
Mine de baraj	1 500	1 000
Nave puitoare mine	1	1
Proiectoare	6	6
Aparate fumigene	Da	Da
Posturi T.F.F. mobile	2	2
Posturi radio gonio	5	3
Posturi ascultare submarine	3	3
Posturi detecție litorală	3	3
Material de dragaj pentru 4 nave	4	4

<i>Nave dragoare</i>	<i>4</i>	<i>4</i>
<i>C. BAZA NAVALĂ</i>		
<i>Lucrările hidraulice</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>
<i>Doc flotant</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>
<i>Organizarea stațiunilor de lansare</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>
<i>D. MUNIȚII</i>		
<i>Muniții de artilerie</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>
<i>Torpile automobile</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>
<i>Grenade antisubmarine</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>
<i>Pulberi</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>

ANEXA NR. 2

TABEL NR. 5
DE COSTUL MATERIALELOR PREVĂZUTE ÎN ETAPA 1-A

1	<i>Măști pentru oameni, efectiv mobilizabil și cutii filtrante și piese de schimb necesare la mobilizare</i>	<i>2 134 000 000</i>
2	<i>Măști pentru cai și piese de rezervă 20% din necesarul la mobilizare</i>	<i>89 400 000</i>
3	<i>Costume speciale pentru iperită</i>	<i>65 000 000</i>
4	<i>Încălțăminte specială pentru cai 20% din necesarul la mobilizare</i>	<i>160 000 000</i>
5	<i>Aparate izolante</i>	<i>287 150 000</i>
6	<i>Carbonat de sodiu</i>	<i>200 000</i>
7	<i>Sodă caustică</i>	<i>1 147 230</i>
8	<i>Clorură de var</i>	<i>13 487 400</i>
9	<i>Material și armament toxic pentru 2 batalioane gaze</i>	<i>221 608 000</i>
10	<i>Crearea de fabrici pentru produs gazele toxice și stațiile de încărcare</i>	<i>312 900 960</i>
		<i>TOTAL: 3 274 893 590</i>

THE CONCERNS OF THE THE PERMANENT DELEGATION OF THE HOMELAND DEFENSE SUPERIOR COUNCIL ON THE MARITIME NAVAL PROGRAM, THE PRODUCTION OF CHEMICALS AND THE DEVELOPMENT OF THE RAILWAY NETWORK

Abstract

In the interwar period, the issues related to the implementation of the Naval Program, the Naval Base, the Danube-Black Sea Channel, the shipyards or the Commercial Fleet were in the attention of the Homeland Defense Superior Council. The debates recorded in the documents of the meetings reveal the diversity of opinions and the decisions made by King Carol II, particularly with regard to the development of the national defense industry. The topic, over 80 years later, is still one of interest. The important political and military personalities of the interwar period had an impact on the decisions that were adopted taking into account both the national interest and the political orientations.

Keywords: Homeland Defense Superior Council, Naval Program, Naval Base, Danube-Black Sea Channel, shipyard, Commercial Fleet.